

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1598

Vragen van het lid **Six Dijkstra** (Nieuw Sociaal Contract) aan de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over *het gebruik van Microsoft Exchange binnen de Rijksoverheid* (ingezonden 7 februari 2025).

Antwoord van Staatssecretaris **Szabó** (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties) (ontvangen 12 maart 2025). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2024–2025, nr. 1466.

Vraag 1

Bent u bekend met het feit dat alle nu beschikbare versies van Microsoft Exchange-servers op 14 oktober a.s. «end of support» zijn en daarmee niet langer door de leverancier ondersteund zullen worden en ook niet meer gebruikt kunnen worden?^{1 2}

Antwoord 1

Ja, ik ben bekend met het feit dat de huidige versies van Microsoft Exchange Server op 14 oktober 2025 het einde van hun ondersteuningscyclus bereiken. Dit heeft de volgende impact op de ondersteuning vanuit Microsoft: Voor Exchange Server 2016 is deze informatie sinds 2020 bekend en voor Exchange Server 2019 is de reguliere ondersteuning in januari 2024 verlopen. Extended Security Updates zijn beschikbaar gemaakt tot oktober 2025. Microsoft heeft in juni 2022 aangekondigd dat de nieuwe versie, Exchange Server Subscription Edition (SE), de opvolger zal zijn van de huidige versies. Deze aankondiging is in mei 2024 herhaald, waarbij tevens de aanbevolen stappen zijn gecommuniceerd ter voorbereiding op de migratie van Exchange 2016 en 2019 naar Exchange SE. Het is belangrijk om te verduidelijken dat «end of support» niet automatisch betekent dat deze systemen niet meer gebruikt kunnen worden. Het betekent wel dat er na deze datum geen updates meer worden uitgebracht, wat risico's met zich meebrengt voor de veiligheid en stabiliteit van deze systemen. Het is daarom van belang dat organisaties tijdig migreren naar ondersteunde oplossingen.

¹ The Register (5 februari, 2025), Microsoft's final Exchange Server 2019 update still missing as support deadline ticks down, https://www.theregister.com/2025/02/05/final_exchange_server_update/.

² Bert_hubert@Mastodon.nl (5 februari, 2025), https://mastodon.nl/@bert_hubert/113951145843866651.

Vraag 2

Op hoeveel plekken binnen de Rijksoverheid wordt Microsoft Exchange nog gebruikt? Hoeveel daarvan zijn Exchange 2019 en hoeveel zijn ouder?

Antwoord 2

Binnen de Rijksoverheid maken vrijwel alle organisaties gebruik van Microsoft Exchange. Door de federatieve opbouw van de overheid zijn er momenteel geen centrale overzichten beschikbaar over de exacte aantallen en versies.

Life cycle management (LCM: het proces om op tijd nieuwe versies in productie te nemen) is een departementale verantwoordelijkheid. Het centraal opslaan van te gedetailleerde informatie buiten deze departementale verantwoordelijkheid wordt als een potentieel beveiligingsrisico beschouwd. Standaardisatie van gedetailleerde informatie binnen de departementale verantwoordelijkheid heeft hoge prioriteit, maar vergt tijd om te organiseren vanwege het heterogene ICT-landschap binnen de Rijksoverheid. Er wordt gewerkt aan een verbetering van het centraal geaggregeerd overzicht, waarbij rekening wordt gehouden met bovenstaande aspecten. Bij het antwoord op vraag 3 zal ik verder ingaan op de stappen die worden genomen om beter inzicht te krijgen.

Vraag 3

Indien hier nog geen overzicht van bestaat, bent u bereid om vanuit uw coördinerende rol de betreffende Ministers te vragen u hierover informatie te verstrekken?

Antwoord 3

Ja, ik ben hiertoe bereid. Bij de beantwoording zal wel een balans gezocht worden tussen cybersecurity, federatieve verantwoordelijkheid en transparantie.

Ik zal de betreffende Ministers vragen om informatie te verstrekken over het gebruik van Microsoft Exchange binnen hun departementen. Vanuit mijn coördinerende rol wordt jaarlijks een Informatie Beveiligingsbeeld (IBB) opgesteld door de departementen. Uit dit inzicht komen geen risico's naar boven die betrekking hebben op Microsoft Exchange.

Uw vraag past binnen een bredere aanpak waarin vanuit de coördinerende rol van CIO Rijk wordt gewerkt aan het verbeteren van het inzicht in IT-assets binnen de Rijksoverheid. Deze aanpak richt zich niet exclusief op Microsoft Exchange, maar op IT-asset management in de volle breedte.

Vraag 4

Gezien het feit dat het behoorlijk ingewikkeld is om te upgraden naar de nieuwe, nog uit te komen versie van Exchange die nog wel ondersteund wordt, hoe gaat u erop toezien dat deze systemen tijdig zijn vervangen?³

Antwoord 4

1. Het tijdig vervangen of upgraden van Microsoft Exchange-systemen binnen de Rijksoverheid valt zoals aangegeven primair onder de verantwoordelijkheid van de individuele departementen en organisaties, conform de federatieve opbouw van de Rijksoverheid. Vanuit mijn coördinerende rol zal ik toezien op het transitieproces door het creëren van bewustzijn over de end-of-support datum (14 oktober 2025) bij alle relevante organisaties binnen de Rijksoverheid;
2. Het stimuleren van kennisdeling tussen de verschillende overheidsorganisaties over de te nemen stappen in het migratieproces;
3. Het regelmatig monitoren van de voortgang van migraties via de uitvraag zoals vermeld in mijn antwoord op vraag 3;
4. Het ondersteunen van departementen met adviezen over aanpak en risicomanagement tijdens deze transitie.

Ten aanzien van de technische complexiteit van de upgrade wil ik opmerken dat volgens informatie van Microsoft, de overgang naar Exchange Server

³ Techcommunity.Microsoft (10 september, 2024), Upgrading your organization from current versions to Exchange Server SE, <https://techcommunity.microsoft.com/blog/exchange/upgrading-your-organization-from-current-versions-to-exchange-server-se/4241305>.

Subscription Edition (SE) minder complex is dan het lid Six Dijkstra suggereert. Voor organisaties die momenteel Exchange Server 2019 gebruiken met de meest recente cumulatieve update (CU14), zal de update naar Exchange Server SE relatief eenvoudig zijn. Microsoft heeft aangegeven dat Exchange Server SE code-equivalent zal zijn aan Exchange Server 2019 CU15, met uitzondering van enkele kleine wijzigingen. Dit maakt een in-place upgrade mogelijk, vergelijkbaar met het toepassen van een reguliere halfjaarlijkse update. Hierbij is geen volledige herinstallatie nodig maar worden alle bestaande configuraties automatisch overgenomen in de nieuwe versie. Voor organisaties die nog Exchange Server 2016 gebruiken, wordt geadviseerd om eerst te migreren naar Exchange Server 2019 CU14, alvorens de stap naar Exchange Server SE te maken. Microsoft biedt hierbij diverse ondersteuningsmogelijkheden via Microsoft Unified en FastTrack support.

Vraag 5

Zal het vervangen van Microsoft Exchange in de praktijk een geforceerde overgang naar de cloud betekenen? Kunt u dit antwoord toelichten?

Antwoord 5

Nee, het vervangen van Microsoft Exchange vanwege het einde van de ondersteuning betekent geen geforceerde overgang naar de cloud. Zoals Microsoft heeft aangegeven, is Exchange Server Subscription Edition (SE) een nieuwere versie van de binnenkort niet meer ondersteunde Exchange Server 2016 en Exchange Server 2019. Net als deze oudere producten is Exchange Server SE een «on-premises» product dat geïnstalleerd kan worden in eigen datacenters van organisaties. Overheidsorganisaties behouden hiermee de keuze om hun e-mailsystemen lokaal te blijven beheren, zonder dat een migratie naar cloudoplossingen noodzakelijk is. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om vergelijkbare diensten af te nemen bij andere aanbieders.

Vraag 6

Hoe gaat u erop toezien dat eventuele overstappen van Microsoft Exchange naar de cloud niet zonder risicoanalyses zullen plaatsvinden?

Antwoord 6

Voor eventuele overstappen van Microsoft Exchange naar cloudoplossingen is het Rijksbrede cloudbeleid 2022 en het bijbehorende Implementatiekader risicoafweging cloudgebruik van toepassing. Dit kader schrijft voor dat bij materieel public cloudgebruik binnen de Rijksdienst verplicht een aantal stappen moet worden doorlopen.

Conform artikel 4 van het Implementatiekader moet voorafgaand aan het gebruik van public clouddiensten een risicoanalyse worden uitgevoerd volgens een formeel vastgestelde risicomangementmethodiek die voldoet aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). In deze risicoanalyse moet aandacht zijn voor de context van het cloudgebruik, relevante risico's, technische en organisatorische maatregelen, en een beoordeling van deze maatregelen.

Specifiek voor Microsoft Exchange-migraties naar de cloud is belangrijk dat:

1. Er een gedegen exit-strategie wordt opgesteld (artikel 7), die de continuïteit van bedrijfsprocessen waarborgt bij beëindiging van de dienstverlening;
2. Indien persoonsgegevens worden verwerkt, er voorafgaand een pre-scan Data Protection Impact Assessment (DPIA) en waar nodig een formele DPIA wordt uitgevoerd (artikel 8);
3. De C2000-criteria worden beoordeeld om risico's ten aanzien van spionage, beïnvloeding of sabotage door statelijke actoren te beoordelen (artikel 6);
4. Een verplichte rapportage aan CIO Rijk plaatsvindt over het materieel public cloudgebruik en de risico's daarvan (artikel 13).

Vanuit de coördinerende rol wordt toegezien op de naleving van deze kaders. De departementen moeten jaarlijks rapporteren aan CIO Rijk over hun materieel public cloudgebruik en de risico's daarvan. CIO Rijk gebruikt deze rapportages in de jaarlijkse cyclus van CIO-gesprekken en beoordeelt deze op uitzonderlijke risico's.

Daarnaast kunnen de Auditdienst Rijk, de Algemene Rekenkamer en inspectiediensten een rol spelen in het toezicht op de naleving van deze kaders.